

E. Lazarevi Bulgakovi-aineilise balleti «Meister ja Margarita» lavastus «Estonias» (esietendus 3. 11. 1985), eriti aga M. Murdmaa töö selles, on äratanud elavalt publiku huvi. Paraku on ajakirjanduse seni uudisteosele loiult reageerinud — ainus arvustus ilmus mullu 22. novembril «Sirbis ja Vasaras». Seepärast kutsus ENSV Kultuuriministeerium lavastust hindama nimekaid balleti- ja muusikainimesi. Vestlusringis kõnelesid A. Ekston, A. Hirvesoo, R. Kangro, T. Koldits, T. Randviir, E. Tamberg, M. Topman, L. Tormis ja J. Viller. Arutelu sai kolm temaatilist telge: balleti ainek, muusikast ja lavastusest.

M. Bulgakovi poleemilist romaani pole tänini selgeks vaieldud. Ka ei saanud sel kõnelusel ühtset hinnangut «Meistri ja Margarita» libreto-variant (Leningradi ballettmeistri B. Eifmanilt). Kõige kriitilisem oli R. Kangro, kes leidis, et «balletis on Bulgakovit niisama palju kui sündis suhkru», mistõttu ta pidas liigseks seda lavateost M. Bulgakovi romaaniga seostadagi. A. Hirvesoo kinnitas seevastu, et kuigi ballett haarab vaid väikest osa romaani rikkast fantaasiailmast, tuseb loogilises valikus selgelt esile olulisim — hea ja kurja võitlus. L. Tormis lisas, et iga selle mitmekihilise romaani tõlgendus on teatud valik; iga

«MEISTRIT JA MARGARITAST»

Simp ja Vasar 21.02.86

valik aga omamoodi kitsendus, omamoodi kaotus. Igaühel võib olla oma «Meister ja Margarita», kuid arutluses saame lähtuda üksnes balletist, selle seadustest. Ja balleti autorid ei ole läinud kergema vastupanu, väikekodanluse efektse naerutamise teed; taotlused on sügavamad. Valik — armastus, hea ja halva võitlus — on põhjendatud, on balletipärane (näit. Pilatuse suuri probleeme olnuks raske tantsida). A. Ekston toonitas, et ballett saabki edasi anda vaid üldfilosoofiat, mitte aga konkreetset sisu.

E. Lazarev on tuntud helilooja, tema uus ballettki ei üllatanud, nentis A. Hirvesoo. Aga muusika on ladusalt kirjutatud, väga kujundlik, sisestoodud tsitaadid iseloomustavad hästi ajastut. Samal arvamusel oli ka M. Topman, kes leidis «Meistri ja Margarita» muusikas paralleeljooni noore D. Šostakovitši ballettidega. Üldiselt korraliku partituuri puudustest tõi E. Tamberg olulisemana välja helilooja lihtsustatud lähenemise: Bulgakovi rikas maailm on

K. Kõrb ja G. Gorbanjov nimisosalistena.

HENNO SAARNE foto

muusikas ahenenud üheplaaniliseks, naiivseks. Selline muusikaline lahendus võis ballettmeistrit takistada üldistuste tegemisel. R. Kangro arvates on E. Lazarev olnud

Bulgakovi illustreerimisel kohati lausa primitiivne, mistõttu ta avaldas imestust, et nii keskpärane muusika üldse «Estonia» tähelepanu pälvis. A. Ekston, kes samuti muusikaga rahul ei olnud (parim — K. Singi helitaust, halvim — kohatud muusikalised tsitaadid), leidis, et alati musikaal-susega silma paistnud M. Murdmaa ei ole varem nii keskpärasele muusikale lavastust teinud. T. Randviir ütles, et võrreldes eelmise «Estonias» tantsitud Lazarevi balletiga («Antonius ja Kleopatra») on kõnesolev parem. Ja et M. Murdmaa valikut ei määranud niivõrd muusika kui võrd teda huvitanud teema.

See teema — võitlus väikekodanliku ahnuse, võõrastele mõjudele allumisega, iseseisva loomingulise mõttelaadi, isendaks jäämise eest — on Murdmaal igavene, kogu tema loomingut läbib, leidis L. Tormis. Lavastuse õnnestumises olid kõik kõnelejad ühel meelel. Laval toimuv huvitas ka muidu kriitilist R. Kangrot: «Igav ei olnud, seda tänu M. Murdmaale.» Lavastus pani ka E. Tambergi muusikalisi naiivsusi unustama: «Sattusin etenduse lummusesse. Murdmaa on Bulgakovi vaimu tabanud, fantaasia- ja satiirimaaailm on mõlemad balletis olemas.» M. Topman

hindas lavastuse tugevalt emotsionaalseks. Küll oodanuks ta Pilatuse loo suuremat esiletõuget, sest just temast kirjutas oma romaani Meister. Ka T. Randviir leidis, et Pilatuse koreograafiline lahendus ebaõnnestus. Kuid lavastus tervikuna on haarav sündmus «Eesti ballaadidele» «Estonias» järgnenud balletihalluses ja -igavuses. Ka L. Tormis nägi «Meistri ja Margarita» koreograafia värskest, hindas kriitikutel lahendus lausa geniaalseks. A. Ekston leidis, et «Meister ja Margarita» on edasimineku M. Murdmaa loometeel: head on nimi-tegelaste duetid; lavastuse suurim väärtus on aga selle üldistusjõud. Ja esmakordselt õnnestus M. Murdmaal nii huvitavalt lavastada massistseenid, mida rühma ka suure andumusega tantsib.

Arutelu puudutas põgusalt balleti esituslikku külge (kiideti V. Fedortsenko Wolandit, K. Kõrbi arengut etenduse etendus, tema Margarita kiiret küpsemist, orkestri head mängu jne.). Üksmeelne kriitika sai osaks väheharivale, pealiskaudselt koostatud kavalehele.

Kõneldut resümeeerides enustas T. Koldits balletile pikka lavaelu.